

EDAM Tartışma Kâğıtları Serisi 2013/10

Kırmızı Çizgiyi Aşmak:

**Amerika ve Müttefikleri Suriye'ye
Saldırmaya Hazırlanırken**

Can Kasapoğlu, Aaron Stein, Sinan Ulgen, Doruk Ergun

27 Ağustos 2013

Giriş:

Şam'ın stratejik bir banliyösünde yüzlerce kişiyi öldüren bir saldırıdan hemen bir hafta sonra Amerika Birleşik Devletleri Dışişleri Bakanı John Kerry, Suriye rejiminin kimyasal silah kullanımının “inkar edilemez” olduğunu belirtmiştir. Bu açıklama, Amerika ve müttefiklerine rejimin kitle imha silahları (KİS) kullanımına yanıt olarak Suriye'deki hedefleri vurma kabiliyetini kazandırmak amacıyla icra edilen ve bir haftadır devam etmekte olan, ağırlıklı olarak seyir füzeleri fırlatma kapasitesine sahip su üstü platformları yığınağının hemen ardından gelmiştir. Bu hamleye, Suriye Devlet Başkanı Beşar Esad'ın müttefiği olmaya devam eden Rusya tarafından sert bir açıklama ile karşılık verilmiştir. Bu nedenle, ABD, Rusya'nın Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde kullanması beklenen vetosunu aşmak için Kosova'daki hava harekâtında kullanılan uluslararası hukuki gerekçeyi incelemeye başladığını belirtmiştir. EDAM'ın Suriye iç savaşı tartışma kağıtları serisi altında yayınlanan olan bu çalışma, Amerika'nın askeri hazırlıklarını gözden geçirerek, olası hedefleri tespit edecek, yapılması muhtemel olan hareket şeklini açıklayacak ve bunların Türkiye ve müttefiklerinin güvenliği açısından etkilerini inceleyecektir.

Hukuki Zemin

Tabiatıyla böylesi bir eylem için Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin onayının alınması, uluslararası meşruiyet sağlanması bakımından da ilk tercih olacaktır. BMGK'nın askeri müdahaleyi destekleyen bir karar alması mümkündür. Bu yönde bir karar BM Şartının 39. ve 42. Maddeleri temelinde alınabilir.

39. Madde

Güvenlik Konseyi, barışın tehdit edildiğini, bozulduğunu ya da bir saldırı eylemi olduğunu saptar ve uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için tavsiyelerde bulunur veya 41. ve 42. maddeler uyarınca hangi önlemler alınacağını kararlaştırır.

42. Madde

Güvenlik Konseyi, 41. Madde'de öngörülen önlemlerin yetersiz kalacağı ya da kaldığı kanısına varırsa, uluslararası barış ve güvenliğin korunması ya da yeniden kurulması için, hava, deniz ya da kara kuvvetleri aracılığıyla, gerekli saydığı her türlü girişimde bulunabilir. Bu girişimler gösterileri, ablukayı ve Birleşmiş Milletler üyelerinin hava, deniz ya da kara kuvvetlerince yapılacak başka operasyonları içerebilir.

Ancak Rusya ve Çin'in Suriye konusundaki bilinen tutumları nedeniyle, BMGK'dan müdahaleye onay kararının çıkması beklenmemektedir. Birleşmiş Milletler sistemi içinde izlenebilecek bir diğer strateji ise BMGK'daki blokajın aşılabilmesi durumunda BM Genel Kurulundan müdahale yönünde karar çıkarılması olabilir. Geçmişte yalnızca bir kez, 1950'li yılların başında, Kore krizi münasebetiyle kullanılan bu yöntem BMGK kararları kadar kesin bir hukuki meşruiyet sağlamasa da operasyonun en azından siyaseten daha meşru bir zemine oturtulması açısından faydalı olacaktır. Ayrıca BMGK'yi

bloke eden Rusya ve Çin gibi ülkelerin de Genel Kuruldaki oylamada az sayıda yandaş bulmaları ve siyaseten izole edilmeleri de uluslararası toplum tarafından tercih edilecek bir diğer sonuç olabilir.

Ancak BMGK yetkisi elde edilememesi durumunda, operasyonun başka bir hukuki zemin üzerinden yürütülmesi gerekecektir. Fakat koalisyon BM'den yetki alamadığı takdirde askeri harekâtın uluslararası meşruiyeti zedelenecektir. Yine de BM yetkisinin dışında askeri müdahale yapmak için iki yöntem bulunmaktadır. Bunlardan ilki, 1999'da Kosova'da Slobodan Miloşević başkanlığındaki Sırp rejimine karşı NATO şemsiyesi altında yürütülen operasyon sonrasında geliştirilen ve nihayetinde 2005'te uluslararası hukukta yerini almış olan "responsibility to protect – R2P" ilkesi temelinde harekete geçilmesini esas almaktadır. R2P kavramı uluslararası politikada tartışmalı olmaya devam etmektedir. Geçtiğimiz yıl Libya'ya yapılan, BMGK onaylı, askeri müdahalede de bu kavramdan istifade edilmiştir.

1973 sayılı BMGK kararının müdahaleye kapı açan operatif paragrafı şu şekildedir:

"Genel Sekreter'i bilgilendiren Üye Devletler'e, milli olarak ya da bölgesel örgütler veya oluşumlar aracılığıyla, ve Genel Sekreter ile işbirliği içerisinde hareket ederek, içinde Bingazi de olmak üzere Libya Arap Cemahiriyası tarafından saldırı tehdidi altındaki sivillerin yaşadığı alanları ve sivilleri korumak için 1970 sayılı Karar'ın (2011) 9. Paragrafına karşın, bütün gerekli önlemleri alma yetkisini verir..."¹

Ancak Suriye'deki kimyasal silah kullanımı müdahale için bugüne kadar uluslararası toplum tarafından hiç başvurulmamış bir diğer dayanağı da gündeme taşımıştır. Kimyasal silahlar, uluslararası hukuk açısından, konvansiyonel silahlardan farklı bir nitelik taşımaktadır. 1. Dünya Savaşı sırasında yaşanan acı tecrübelerden sonra uluslararası toplum savaşlarda kimyasal silah kullanımını yasaklamıştır. Bu yasak daha 1925 yılındaki Cenevre Konvansiyonu ile kodifiye edilmiştir. Cenevre Konvansiyonu aynı zamanda biyolojik silahların kullanımını da yasaklamaktadır. Cenevre Konvansiyonu savaşlarda bu kitle imha silahlarının kullanılmasını yasaklamakla birlikte, bu silahların üretilmesi ve askeri envanterlerde bulundurulmasına dair bir sınırlama veya yasaklama getirmemiştir. Bu Konvansiyonun eksiklikleri 1972 yılındaki Biyolojik Silahlar Konvansiyonu ve 1993 yılındaki Kimyasal Silahlar Konvansiyonu (KSK) ile giderilmiştir. KSK'ya halihazırda 189 ülke taraftır. Bu Konvansiyona taraf olmayan 7 ülke arasında ise Mısır ve İsrail ile birlikte Suriye de bulunmaktadır. Ancak Suriye'nin bu KSK'ya taraf olmaması rejimin kimyasal silah üretimi açısından bir uluslararası sınırlamaya tabi olmaması sonucunu getirir de, Suriye her halükarda kimyasal silahların kullanımını yasaklayan Cenevre Konvansiyonuna uyum sağlamakla mükelleftir. Bu açıdan bakıldığında, Suriye'ye olası bir askeri operasyonun, uluslararası toplumun daha 1925 yılında koymuş olduğu bu yasağın delinmesine karşı bir cezalandırma olarak gerekçelendirilebileceği de dile getirilmektedir. Kısa süre önce Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu tarafından da dile getirilen Türkiye'nin konumu, Ankara'nın BMGK yetkisi alınmasa bile koalisyonda yer almak istediği yönündedir.

¹ Çevirmenin tercümesi. Orijinal metin: "Authorizes Member States that have notified the Secretary-General, acting nationally or through regional organizations or arrangements, and acting in cooperation with the Secretary-General, to take all necessary measures, notwithstanding paragraph 9 of resolution 1970 (2011), to protect civilians and civilian populated areas under threat of attack in the Libyan Arab Jamahiriya, including Benghazi..."

Harekât Esaslarının Değerlendirilmesi: Kısıtlı Hedefler, Cezalandırıcı ve Caydırıcı Nitelik, Seyir Füzesi Ağırlıklı İcra²

Anglo-Amerikan strateji Collin Gray'in belirttiği gibi, "savaş sportif bir etkinlik değildir; kazanmak amacıyla açılmaz. Zafer ya da tahammül edilebilir bir yenilememe siyasi nedenlerden ötürü elde edilmeye çalışılır"[1]. Askeri harekâtların hedeflerini açıkça tanımlayan bu alıntının açısından baktığımızda, öncelikle Suriye'deki Baasçı diktatörlüğe karşı icra edilecek olası bir askeri harekâtın ana değişkenlerini anlamamız gerekmektedir.

Amaç

Amaç bir anlamda operasyonun çapını ve niteliğini de belirleyecek en önemli unsurdur. Burada amaç olarak telaffuz edilebilecek farklı hedefler bulunmaktadır ve her bir hedef farklı bir hareket tarzına işaret etmektedir. En temel amacın Esad rejimini cezalandırmak olacağı düşünülürse, yapılacak operasyonun rejimin değer atfettiği kritik askeri yeteneklere (hava kuvvetlerine bağlı unsurlar, komuta - kontrol merkezleri, istihbarat altyapısı, rejim muhafızı niteliğindeki birlikler, kitle imha silahları depoları vs) yönelmesi beklenebilir. Keza Esad rejiminin bundan böyle kimyasal ve/veya biyolojik silah opsiyonuna başvurmaması hususunda caydırılması da böyle bir operasyonun gerekçesini oluşturabilir. Bir diğer amaç, Türkiye tarafından da uzun süredir talep edildiği şekliyle Suriye'de uçuşa yasak bir bölge tesis etmektir. Nihayet daha da iddialı bir amaç Esad rejiminin devrilmesine yönelik daha kalıcı sonuçları olacak bir harekât icra etmektir. Bir diğer hedef de Cenevre'de başlaması tasarlanan diplomatik görüşmeler öncesinde rejimin imkan ve kabiliyetlerini zayıflatmak olabilir. Sonuçta bu operasyonu yürütmeye gönüllü ülkelerin amaç konusunda bir görüş birliği sağlamaları ve başarının ne şekilde tanımlanacağı konusunda önceden uzlaşmaları gerekecektir.

Halihazırdaki Askeri Yığınağın Değerlendirilmesi

Öncelikle, ABD Başkanı Barack Obama ve Birleşik Krallık Başbakanı David Cameron'un Suriye'de herhangi bir askeri operasyon için kara birliklerinin konuşlandırılması seçeneğini elediklerini belirtmek gerekir. Ancak birçok Batılı özel kuvvet mensubunun, olası hedefleri belirlemek ve Özgür Suriye Ordusu (ÖSO) bünyesindeki elit unsurları eğitmek için halihazırda ülkede görev yapıyor olması mümkündür. İkinci olarak söz konusu askeri planlamanın zayıttan mümkün olduğunca kaçınma prensibini esas alması beklenmektedir. Dolayısıyla koalisyona bağlı taktik savaş uçaklarının, pilotların hayatını riske atmamak ve herhangi bir müttefik uçağını kaybetmemek amacıyla, Suriye hava savunma sistemlerinin etkili menziline girmeyeceği değerlendirilmektedir. ABD ve müttefikleri için uçaklarının düşürülmesi siyasi açıdan iç kamuoylarına izah edilmesi oldukça zor bir mesele olduğundan, askeri planlamacıların hedeflerini seçerken büyük titizlikle ve tedbirle hareket edecekleri öngörülmektedir. Taktik savaş uçakları muhtemelen Suriye'nin entegre hava savunmasının etkili menziline dışından belirlenen hedeflere havadan-karaya seyir füzeleri kullanarak taarruz etmek amacıyla kullanılacaktır. Operasyona daha farklı kuvvetlerin dâhil edilmesi durumunda stratejik bombardıman uçakları ve B-2 hayalet uçakları kullanılabilir. Üçüncü olarak, harekâtın amacı büyük olasılıkla Esad'ın stratejik silahlarını ve savaşa hazır uçaklarını yıpratmak olacaktır, bu noktada rejimin hava kuvvetlerinin tamamen yok edilmesi, en azından mevcut yığınak göz önünde

² İng. Cruise Missiles. Ayrıca, düşman savunma sistemleri etkili menzili dışından fırlatılabilen silah sistemleri: stand-off weapons.

bulundurulduğunda, olası görünmemektedir. Bu nedenle saldırının, “kırmızı çizgiyi” sağlamlaştırmak ve gelecekteki KİS kullanımına karşı caydırıcılığı pekiştirmek amacıyla, su üstü ve sualtı platformları ile hava unsurlarından düşman savunma yeteneklerinin etkili menzili dışından atılan sistemler kullanılarak, rejime güçlü bir mesaj vermek üzere tasarlanması kuvvetle muhtemeldir.

Bu durumda, yoğunlukla kullanılacak silah sistemi denizaltı ve su üstü platformlardan fırlatılacak Tomahawk seyir füzelerinin konvansiyonel, bombacık ve taktik sürümleri olacaktır. Buna ilaveten sabit-kanatlı unsurların AGM-158 ve AGM-154 gibi Suriye hava savunma sistemleri menzili dışından kullanılacak mühimmatın fırlatılmasında kullanılması beklenebilir.

Kara hedeflerine yönelik Tomahawk seyir füzelerinin (TLAM) ve havadan-karaya konvansiyonel seyir füzelerinin (CALCM) yakın dönemdeki kullanımından öğrenilen dersler, bahse konu sistemlerin ağırlıklı olarak askeri harekâtların başlangıcında sabit, korunaklı ve yüksek riskli hedefleri vurmakta kullanıldığını göstermektedir. [2] Ancak TLAM ve CALCM sistemleri iyi korunaklı hava sahalarını aşmakta etkili olsa da, lazer güdümlü bombalardan (LGB) ve INS/GPS kullanan akıllı mühimmatlardan (JDAM) daha pahalıdır. Buna rağmen TLAM ve CALCM günümüze dek harekâtlarda yoğun olarak kullanılmışlardır, zira pilotların maruz kaldığı riski önemli ölçüde azaltmaktadırlar, isabetlidirler ve düşmanın hava savunma hattının dışından fırlatılabilirler. Örneğin 1998’de Amerika Birleşik Devletleri Irak’taki Çöl Tilkisi operasyonu sırasında 90 civarında CALCM ve yaklaşık 325 adet TLAM kullanmıştır. Benzer şekilde, 1999’da, ABD ve müttefikleri Kosova’daki hedefleri vurmak için yaklaşık 60 adet CALCM ve 150 adet TLAM kullanmışlardır. [3]

Son günlerde harp formasyonuna geçtikleri belirtilen Akdeniz’deki ABD Deniz Kuvvetleri’ne bağlı su üstü platformlarının askeri yetenekleri aynı zamanda EDAM’ın olası bir harekâta ağırlıklı olarak seyir füzelerinin kullanılacağı yönündeki analizlerini doğrular niteliktedir. Zira TLAM su üstü platformlardan (ABD Donanması Arleigh Burke sınıfı destroyerler ve Ticonderago sınıfı kruvazörler) ve bazı denizaltılardan (ABD Donanması Los Angeles sınıfı, Ohio sınıfı ve Birleşik Krallık Kraliyet Donanması Trafalgar sınıfı ve Astute sınıfı denizaltılardan) fırlatılabilir. Hâlihazırda Akdeniz’de konuşlandırılmış savaş gemilerinin – USS Gravely, USS Barry, USS Ramage ve kısa süre önce eklenen USS Mahan – hepsi TLAM fırlatma yetisine sahip dikey fırlatma sistemleriyle donatılmış Arleigh Burke sınıfı füze destroyerleridir.

Savaş Çalışmaları Enstitüsü (Institute for the Study of War - ISW) tarafından yayınlanan bir raporda, Arleigh Burke sınıfı destroyerlerin harp yüklerinin %50 oranında taarruz füzesi taşıması durumunda her bir geminin 45 kadar TLAM taşıyabileceği hesaplanmıştır.[4] Dahası, Birleşik Krallık Kraliyet Donanması’nın Trafalgar sınıfı denizaltıları 30 adede kadar Tomahawk füzesi taşıma kapasitesine sahiptir ve bu seyir füzelerini fırlatma yeteneğine sahip beş adet 533 mm çapında torpido tüpüyle donatılmıştır. Kamuya açık kaynaklara göre, Birleşik Krallık her zaman Akdeniz’e bu denizaltılardan en az bir tane konuşlandırmaktadır. Bunun yanı sıra, Kraliyet Donanması’nın Astute sınıfı denizaltılarının Trafalgar sınıfına göre daha fazla seyir füzesi taşıyabileceği kabul edilmektedir. [5] Birleşik Krallık Donanması’nda olduğu gibi, ABD Donanması’nın da Akdeniz’e en azından bir güdümlü füze fırlatma yeteneğine sahip denizaltı (SSGN) konuşlandırması muhtemeldir. Dolayısıyla halihazırdaki askeri yığınağın, bölgeye konuşlandırılan denizaltı sayısına bağlı olarak, 200 ila 400 arasında TLAM taşıdığı düşünülmektedir. Bu sayı, aşağı yukarı 1998’deki Çöl Tilkisi harekâtında kullanılan seyir füzesi kategorisindeki mühimmata karşılık gelmektedir. Ancak ABD ve Birleşik Krallık donanmalarının birden fazla seyir füzesi kullanma yeteneğine sahip denizaltı konuşlandırmış olması halinde (örneğin ABD Donanması’nın Ohio sınıfı denizaltıları 154 adede kadar Tomahawk taşıyabilir) fırlatılacak füzelerin sayısı artacaktır. Dahası, eğer ABD Donanması destroyerlerinin

harp yüklerini ağırlıklı olarak seyir füzeleriyle donattıysa, bu da tahmin edilen seyir füzesi yığınağında sayısal artış anlamına gelecektir. [6]

Birlik Konuşlandırma ve Harekât Esasları Kapsamında Muhtemel Hedefler

Askeri yığınağın temel amaçlarından bir tanesi siyasi karar mercilerine çeşitli seçenekler önermektir. Mevcut su üstü platformları ve diğer olası platformlar da göz önünde bulundurularak tahmin edilen seyir füzesi sayıları Esad'a ve destekçilerine KS kullanımının kabul edilemez olduğuna ilişkin güçlü bir mesaj verebilir. Ancak en azından şu andaki haliyle söz konusu konuşlandırma, uçuşa yasaklı bölge tahsis edilmesi, insani yardım koridoru açılması veya Baasçı diktatörlüğün devrilmesi için yeterli olmayacaktır. Bunun yanı sıra Suriye'nin balistik füzeleri, ki bunlar rejimin en önemli KİS harp başlığı taşıma araçlarıdır, hareketli, kundağı motorlu sistemler tarafından taşınabilir ve atılabilirler. Askeri bir bakış açısıyla, kundağı motorlu sistemler tarafından taşınan balistik füzelerin zamanlama bakımından oldukça hassas hedefler olduğu söylenebilir; bu nedenle imhaları, seyir füzeleri kullanılarak yapılacak bir taarruzdan çok daha karmaşık bir çaba gerektirmektedirler.

Dolayısıyla EDAM'ın askeri analizi söz konusu operasyonun muhtemel hedeflerinin şunlar olduğunu göstermektedir: a) Rejimin iktidar gücünün sembolleri (yani 4. Zırhlı Tümen ve Cumhuriyet Muhafızları gibi rejim muhafızı birliklerin karargâhları ve askeri tesisleri) b) Rejimin harekât açısından önemli hava üsleri, uçak pistleri, yakıt depolama tesisleri ve güçlendirilmiş uçak hangarları c) KİS programıyla alakalı kilit önemdeki tesisler (El Safir üssü, Bilimsel Çalışma ve Araştırmalar Merkezi, vb.) d) Bilinen füze kuvvetleri ve stratejik silah sistemleri e) Kilit komuta ve kontrol merkezleri ile önemli karar-alma mekanizmaları.

Operasyon büyük olasılıkla 21 Ağustos'ta kullanıldığı iddia edilen kimyasal silah saldırılarından sorumlu olan birlik ve kişilere baskı kurmak üzerine de tasarlanacaktır. Dolayısıyla Beşşar Esad'ın kardeşi Mahir Esad'ın KS saldırısından sorumlu olduğunu öne süren yeni raporlar kendisinin ve birliğinin (kağıt üzerinde 4. Zırhlı Tümen altındaki bir tugay) de hedef alınabileceği ihtimalini akıllara getirmektedir. [7] Bunun yanı sıra, taarruzun ilk aşamasında, gelecekte koalisyonun uçuşa yasaklı bir bölge tesis etmeye karar vermesi durumunda bunu kolaylaştırmak adına rejimin sabit hava savunma sistemlerinin de (örn. SA-5 Gammon) hedef alınacağı ihtimaller arasındadır. Benzer şekilde harekâtın güvenliğini korumak için Suriye Donanması'nın süratli müdahale hücumbotlarının ve kıyı bazlı gemisavar füze sistemlerinin de hedef alınması muhtemeldir. İsrail Donanması'nın Sa'ar 5 sınıfı korveti INS Hanit'in 2006 yılında Hizbullah tarafından atılan bir C-802 füzesi tarafından vurulması Doğu Akdeniz'deki su üstü platformlarının güvenliği için bir uyarı teşkil etmektedir. Öte yandan Tomahawk sistemlerinin su üstü platformlardan kıyı bazlı gemisavar füze sistemlerinin menziline girmeden atılması mümkündür.

Ayrıca ilk aşamadaki konuşlandırmanın diğer bazı unsurlarla da desteklenmesi beklenebilir. Açık kaynaklardan derlenen bilgilere göre iki uçak gemisi muharebe grubu (UGMG) USS Nimitz UGMG ve USS Harry Truman UGMG, hâlihazırda ABD 5. Filosu'nun sorumluluk sahasında konuşlandırılmışlardır. [8] UGMG'lere güdümlü füze harp gemileri dahildir ve birkaç gün içerisinde taarruza geçebilecek hava unsurlarına da (*embarked air wing*) sahiplerdir. Dahası yazım aşamasında *the Guardian* gazetesi Kraliyet Hava Kuvvetleri'nin (KHK) Birleşik Krallık'ın Kıbrıs adasındaki Akrotiri Hava Üssü'ndeki faaliyetini arttırdığını bildirmiştir. [9]

KHK'nın envanterinde bulunan Tornado GR4 her havada görev yapabilen çok amaçlı savaş uçakları Storm Shadow seyir füzelerini fırlatma yeteneğine sahiptir. Bu füze yakın dönemde Libya'da uçuşa

yasaklı bölge tesis edilmesi sırasında kullanılmıştır. Storm Shadow'un etkin menzili 250 km'den fazladır ve Suriye hava savunmalarının menzilinin dışından birçok hedefe taarruz etmek için kullanılabilir. [10] KHK'ya göre söz konusu füze sistemi, "toprak altındaki ve korunaklı komuta merkezleri gibi önemli sağlamlaştırılmış hedeflere ve altyapıyı imha etmek için tasarlanmıştır". [11]

Dolayısıyla Storm Shadow rejimin komuta ve kontrol sistemlerini hedef almakta tercih edilecek silahlardan biri olabilir. Bunun yanı sıra Suriye'ye karşı güç kullanılmasını savunan Fransa da Storm Shadow'un kendi sürümü olan SCALP EG'yi, halihazırda Birleşik Arap Emirlikleri'nde konuşlandırılmış çok amaçlı Rafale avcı uçakları aracılığıyla kullanabilir. Buna ilaveten Fransız Donanması'nın uçak gemisi Charles de Gaulle'ün de harekâta donanma havacılığı unsurları ve UGMG gemileriyle destek vermesi beklenmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye, Ürdün ve bazı KİÖ devletlerinin savaş uçakları da görevi desteklemek için kullanılabilir.

Daha önce atıfta bulunulan ISW raporu olası bir harekât kapsamında F-15E avcı uçaklarının ve bu hava platformundan atılacak AGM-158 Füzelinin (JASMM) kullanılabilmesini belirtmektedir. [12] EDAM'ın askeri analizi de bu görüşü onaylamaktadır. Zira, F-15E diğer birçok taktik savaş uçağından daha büyük bir menzile sahiptir, bölgedeki birkaç üs bünyesinde konuşlandırılabilir – ki buna İncirlik Üssü de dahildir – ve JASMM gibi Suriye'nin hava savunma menzilinın dışından atılabilecek gelişmiş silahları taşıyabilir.

Son olarak eklememiz gerekir ki Tomahawk füzeleri karbon fiber kablolarıyla dolu özel bombacılar taşıyabilirler. Çöl Fırtınası Operasyonu'nda da kullanılan bu bombacılar, altyapıya uzun vadeli zarar vermeden elektrik üretimini kesmek için kullanılabilirler.[13] Elektrik üretiminin kesilmesi sahada görev yapan özel timlere avantaj sağlayabilir, özellikle Şam'ın kenar mahallerinde ve/veya başkent ile kıyı bölgeler ve Halep arasındaki kilit irtibat hatlarında (İH) bu yetenek önem kazanmaktadır. Dolayısıyla kısıtlı bir harekât esnasında ve hemen ardından muhaliflerin anlamlı ilerleme göstermelerine şahit olmak mümkün olabilir.

Kara Kuvvetleri Kullanımının Seçenekler Dışında Tutulması

Bu aşamada kara birlikleri kullanılarak icra edilecek (*zırhlı ve mekanize birlikler, piyade unsurları, kara havacılık döner-kanatlı unsurları vb.*) bir harekâtın gerçekleşmesine ihtimal verilmemektedir. Başta ABD olmak üzere, olası koalisyon mensupları arasında Suriye'ye bu çapta asker sevk edilmesine yönelik bir hazırlık yoktur. Ancak kontrol edilemez gelişmelerle karşılaşılması sonucunda bir önceki senaryodan bu senaryoya kayma riskinden söz edilebilir. Öte yandan Suriye eğer Türkiye'deki hedeflere balistik füzelerle saldırmayı seçerse, Ankara ve NATO kendilerini NATO'nun 5. Maddesi'ndeki müşterek savunma ilkesinin hayata geçmesiyle bir anda çatışmanın içinde bulabilirler. Bu takdirde, harekât esasları, harp düzeni ve kullanılacak birlik profillerinde önemli bir değişiklik yaşanması mümkündür.

Türkiye'nin Olası Rolü

Özetle Türkiye'nin olası bir kısıtlı saldırı seçeneğinde oynayabileceği dört rol vardır. Bunlardan ilki hava üslerini ve hava sahasını, özellikle İncirlik'i, operasyonda yer alacak uçaklara açmaktır. Bu Türkiye'nin askeri birliklerini tehdit altında bırakmayacaktır, ama ülke topraklarına biyolojik veya kimyasal başlıklı füzelerle saldırılması tehdidini doğurabilecektir. Türkiye'nin Suriye üzerinden gelebilecek olası bir KİS saldırısına karşı hazırlık seviyesi başka bir EDAM raporunda detaylı olarak

incelenmiştir. [14] Türkiye olası bir saldırı durumunda muhtemelen NATO tarafından konuşlandırılmış Patriot füze savunma sistemine, Malatya Kürecik'teki erken uyarı radar sistemiyle birlikte NATO balistik füze savunma sistemine ve deniz bazlı Aegis önleyicilerine güvenecektir. Ancak bu sistemler dahi Türkiye'nin Suriye'nin Scud füzelerine karşı tamamen korunacağını garanti etmemektedir. Kısacası Türkiye'nin ivedilikle füze savunma sistemlerini ve becerilerini güçlendirmesi gerekecektir. Ancak bu noktada seçenekleri oldukça kısıtlıdır. Dolayısıyla Ankara'nın bu aşamada NATO'dan yardım talep etmek dışında bir çaresi yoktur. Ayrıca askeri müdahalede Suriye'nin mukabele etme yeteneğinin ortadan kaldırılmasının sağlanması Türkiye'nin önceliği olmalıdır. Benzer bir analiz, Suriye'nin bir diğer komşusu olan Ürdün bakımından da yapılabilir. Ankara aynı zamanda bir süredir sessizce herhangi bir saldırıyla başa çıkmak ve süratli müdahale gücü oluşturmak amacıyla özel eğitilmiş personel görevlendirmektedir.

İkinci olarak Türk Deniz Kuvvetleri'ne ait gemiler harekâtın güvenliğini sağlamak ve katılımcı diğer ülkelerle birlikte deniz yoluyla olası bir abluka tesis edilmesi yönünde rol alabilirler. Böyle bir senaryoda harekâtın boyutu Suriye'nin süratli müdahale hücumbotlarını ve devriye gemilerini hedef almayı kapsayacaktır ve Türk Donanması'nın su üstü platformlara karşı sahip olduğu yeteneklere gereksinim duyulacaktır. Üçüncü olarak eğer bu kısıtlı operasyon uçuşa yasaklı bölge tesis edilmesi için genişletilirse, AGM-88 füzeleri ile donatılmış olan Türk Hava Kuvvetleri'nin *SEAD-görevli* 151. Hava Filosu başta olmak üzere diğer muharip ve yardımcı unsurları da kullanabilir. [15] Ayrıca Türkiye koalisyon hava kuvvetleri için havada yakıt ikmali görevlerinde de yer alabilir.

Son olarak, Esad'ın düşürülmesi söz konusu olursa Suriye'deki kimyasal silahların kontrol edilmesi ve sonrasında imha edilmesinde Ankara'nın işbirliği hayati önem taşıyacaktır. Kimyasal silahların imha edilmesi öncelikle stokların hesaplanması, sonrasında da kimyasal silah yapımında kullanılan maddelerin imhası için özel olarak tasarlanmış tesislerin inşa edilmesini gerektirmektedir. Bu tipte bir operasyonun yapılması kayda değer bir süre alacak ve bu özel tesislerin inşa edilmesi ve işletilmesi için güvenli bir ortamın yaratılması gerekecektir. Dolayısıyla Ankara kimyasal bir saldırıya karşı pasif savunma planlarının bir parçası olarak Kimyasal Silahların Yasaklanması Örgütü (OPCW) ile birlikte çalışarak Türkiye'nin Suriye sınırında veya sınır bölgesinin yakınında çalışılması için planlamalar yapabilir.

Sonuç

Mevcut askeri hazırlıklar ve konuşlandırılan unsurlar ABD ve müttefiklerinin seyir füzeleri kullanarak kilit Suriye altyapılarına kısıtlı hedefli taarruzlar yapmaya hazırlandıklarını düşündürmektedir. Seyir füzesi aracılığıyla yapılan bir saldırı, taktik savaş uçakları ve stratejik bombardıman uçaklarından atılan hassas güdümlü bombalar ve akıllı mühimmat ile yapılacak bir saldırıya oranla daha az platform gerektirmektedir. Bunun yanı sıra seyir füzelerinin kullanılacak olması, koalisyonun almak durumunda kalacağı riski ciddi oranda azaltmaktadır. Ancak seyir füzeleri tek başına uçuşa yasaklı bölge tesis edilmesi ve korunmasında yeterli değildir. Dolayısıyla halihazırdaki konuşlandırmalar ABD ve müttefiklerinin Suriye üzerinde uçuşa yasaklı bölge kurmaya hazırlandıklarını düşündürmemektedir. Bu nedenle saldırıların kısıtlı süreli olması ve komuta ve kontrol merkezleri ile rejime bağlı diğer hedeflere odaklanması beklenmektedir. Görevin boyutu muhtemelen dar olacak ve belirlenen kısıtlı hedeflere yoğunlaşacaktır. Dolayısıyla Başkan Obama yönetiminin askeri gücünü, Esad'ı düşürmek amacıyla değil, Esad'ı KS kullandığı için cezalandırmak çerçevesinde kullanması beklenmektedir.

Ancak seyir füzelerinin kullanılması Batı ittifakına Suriye'deki kritik hedefleri vurma imkan ve kabiliyeti verse de, kısıtlı güç kullanımı Suriye'nin tüm KS stoklarının imha edilmesinde yeterli olmayacaktır. Örneğin seyir füzeleri ağırlıklı icra edilecek bir harekât, rejimin muhalif unsurlara yönelik balistik füze ve topçu roketlerini kullanma kapasitesini tamamen akamete uğratmayacaktır. Dahası, kısıtlı bir seyir füzesi saldırısı Esad'ın bütün kimyasal başlıklarını ve kimyasal silah üretiminde kullanılan malzemelerini yok etmeye de yeterli olmayacaktır. Dolayısıyla ABD yönetimindeki koalisyonun Suriye'deki çatışmaya daha somut bir şekilde müdahale etmesi yönündeki çağrılar muhtemelen operasyon sonlandıktan sonra da devam edecektir.

Fakat yakın tarihimiz Başkan Obama yönetiminin bu çağrılara kulak asmak yerine, bu saldırıları Esad'ı muhaliflerin temsilcileriyle uzlaşarak bir sonuca varmaya zorlamaktaki stratejisinin bir parçası olarak kullanacağını düşündürmektedir. Ancak bu süreç başarısızlıkla sonuçlarsa, Obama yönetiminin askeri harekâtı ciddi anlamda genişletmek konusunda daha fazla baskıyla karşılaşması muhtemeldir. Sonuçta, askeri seçeneğin kullanılması üç senedir süren bu çatışmanın seyrini değiştirmekte daha gerçekçi bir hareket tarzı olabilir. Ancak şu ana kadarki işaretler operasyonun, NATO'nun 1990'larda Kosova'da yaptığı hava harekâtının yerine, 1998'deki Çöl Tilkisi Harekâtı'nı andıracağını düşündürmektedir.

Türkiye açısından en önemli stratejik karar Türkiye'nin veya Türkiye'de yer alan kaynakların ve askeri araçların ne yönde bu operasyonda yer alacağıdır. Türkiye harekâta ne ölçüde müdahil olursa, Suriye'den gelebilecek bir askeri yanıtın gerçekleşme ihtimali de o kadar artmaktadır. Dolayısıyla Ankara'nın, ittifakın saldırısının ilk aşamasının Suriye'deki rejimin misilleme yeteneğini büyük oranda akamete uğrattığı stratejik hedefleri (*balistik füze sistemleri, KİS harp başlıkları vb.*) kapsadığından emin olması gerekecektir. Ancak uzun vadede Ankara'nın güvenliği, uluslararası müdahalenin ardından gelecek koşullar tarafından etkilenecektir. Eğer askeri müdahale, rejimi hem askeri hem de diplomatik açıdan zayıflatırsa, Türkiye uzunca süredir erişilmesi güç gözükken bir hedefini yerine getirmiş olacaktır. Ancak bir o kadar mümkün olan diğer bir olasılık da, kısıtlı bir saldırının Esad rejiminin iradesini güçlendirerek, rejimin, Batı ve müttefiklerine meydan okumaya kararlı Esad yanlısı bölgesel müttefikleriyle birlikte bölgedeki istikrarsızlığı daha da arttırmasıdır.

[1] Colin, Gray. *War, Peace and International Relations*, Routledge, New York, 2007, p.8.

[2] Barry, D. Watts. *Six Decades of Guided Munitions and Battle Networks: Progress and Prospects*, CSBA, Washington D.C., 2007. p. 239.

[3] Donald, O'Rourke. *Cruise Missile Inventories and NATO Attacks on Yugoslavia: Background Information*, Congressional Research Service, Updated in 20 April 1999.

[4] Christopher, Harmer. *Required Sorties and Weapons to Degrade Syrian Air Force Excluding Integrated Air Defense Systems*, ISW, Washington D.C., 2013.

[5] The Royal Navy, <http://www.armedforces.co.uk/navy/listings/10011.html>, Accessed on 27 August 2013.

[6] The US Navy Fact Sheet, http://www.navy.mil/navydata/fact_display.asp?cid=4100&tid=300&ct=4, Accessed on 27 August 2013.

[7] Al Arabiya, *Assad's Brother Accused of Orchestrating Syria Chemical Attack*, <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2013/08/25/Assad-s-brother-accused-of-orchestrating-Syria-chemical-attack.html>, Accessed on 27 August 2013.

[8] Stratfor, *U.S. Naval Update Map: 22 August 2013*.

[9] Guardian, "Syria Crisis: Warplanes Spotted in Cyprus as Tensions Rise in Damascus", 26 August 2013. <http://www.theguardian.com/world/2013/aug/26/syria-warplanes-cyprus-tensions-damascus>

[10] National Air and Space Intelligence Center, *Ballistic & Cruise Missile Threat*, 2013. p. 29.

[11] RAF Long Range Air to Surface Weapons, <http://www.raf.mod.uk/equipment/stormshadow.cfm>, Accessed on 27 August 2013.

[12] Christopher, Harmer. *Required Sorties and Weapons to Degrade Syrian Air Force Excluding Integrated Air Defense Systems*.2013.

[13] Barry, D. Watts. *Six Decades of Guided Munitions and Battle Networks: Progress and Prospects*, 2007, pp. 239-240.

[14] http://edam.org.tr/eng/document/Syria_No_Fly_Zone.pdf

[15] IHS Jane's, *World Air Forces: Turkey*, 02 July 2012.